

12. november - 2024

UKA2024/55

Nunatsinni umiartortunngorniarnermi ilinniarfusinnaasut suulluunniit tamarmik illoqarfimmut ataatsimut, ilinniarfimmullu ataatsimut ataatsimuulersinneqassagaluarpata pitsaaqutigisinnaasaanik pitsaanngequtigisinnaasaanillu aammalu aningaasatigut kingunerisinnasaanik misissueqqillugit Naalackersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassassaattut siunnersuut. Maskinmesterinngorniartarnerup imarsiornernermik ilinniarfiup iluaniilernissaa soorluttaaq nunatsinni ilinniartitsisoqartalersinnaanera misissugassanut ilaassaaq. Misissuineq naammassereersimassaaq UKA25 sioqqullugu.

(Siunnersuuteqartoq: Inatsisatuni ilaasortaq, Peter Olsen, Inuit Ataqtigiit

Siumumiit siunnersuuteqartumut qujavugut, imatullu oqaaseqarfigissavarput:

Nunatsinni aningaasanik kaaviaartitsisutuarput aalisarneq qujanaqaaq ullutsinni ilinniarfinnik pitsaasunik sinaakkuteqalernissaanut ukkataqartoqarmat eqeersimaarfigineqarlunilu. Naalackersuisullu siorna aalisarnerup iluani ilinniakkat suuneri, ilinniartartut allallu attuumassutillit pillugit nalunaarusiaqarput, tassanngalu siunissami ilinniagassat aaqqissuunneqarnissaanut siunnerfusinnaasunik aamma nalunaarusiami atuarneqarsinnaallutik.

Imarsiornermut ilinniakkat piffimmut ataatsimut eqiterunneqarsinnaanissaat Siumumiit pitsaasutut nalilersuiffigivarput, tassuunartaatigut atortut tamarmik ataatsimoortut piulernerinni ilinniartunut pitsaasumik sunniuteqassammat, kisianni aamma ilinniartitsisutigut eqiterutsitsineq nukinnik annernik pilersitsiffiussammat.

Ilinniarfik isaaffik ataaseq sorpassuarnik ilinniarfissanik imaqartoq, taanna meeqqat atuarfianniit naammassinikunit isaaffiusinnaanissaa ammaffigissavarput, tassami nalunaarusiami erserpoq, siunissaq eqqarsaatigalugu aalisarnerup iluani suliffiusut amerlasoorpassuit amigaatigileriartuaarneqartussaassasut. Taamaammalu Siumumiit pingaartilluinnarparput ilinniarfik amerlasuunit soqutigineqalissappat nutaaliaallunilu amerlasuunik qinigassaarluni qaffakkiartuaarfusinnaallunilu ilinniartoqarfiusinnaanissaa. Sumiiffissaanut tunngatillugu siunnersuuteqartup ersarissanngilaa. Taamaakkaluartorlu pitsaasuussaaq Paamiuniissasoq, tassami sanaartornermut tunngasut Sisimiuniippat, imarsiornermullu tunngasut Paamiuniikkunnaartinneqariartuaarnerat uggoraarluni.

Saniatigullu aalisakkerineq aalisarnerinnaanani inuussutissarsiorfiummat siunissaq eqqarsaatigalugu nunap qanittuani aalisartut ilisimasaqarluarnissaat pingaaruteqarluinnarmat, meeqqat atuarfianniit naammassiinnarluni ilinniagarilersinnaasaq Siumumiit pingaartipparput

ilinniarfimmi ilanngunneqassasoq. Taamaalilluni aalisartup aalisarnermik inuussutissarsiorneri inerisariartuaarsinnaalerniassammagu.

Naalakkersuisut akissuteqaatiminni ersersippaat siunnersuuteqartup siunnersuutaani allaqqasut aallartisalereersimallugit, tamanna Siumumiit iluarisimaarparput. Naalakkersuisullu allannguutissatut siunnersuutiminni oqaasertalersorneqarnera ilaatigut amigarinalaarnarpoq, naak tunngavilersuutiminni aqumiunik ilinniartitsineq aamma ilanngutissallugu oqaasertalersoraluaraat.

Puigussanngilarput skibsfører aammalu sætteskipper ilinniakkat aalisarnermut tunnganatik umiarsuarni ilaasartaatini aquttussatut ilinniagaasut.

Nunatsinni aalisariutini umiarsuarmik aquttut 1 grad-imik naammassinikut ikiliartornerat isiginngitsuusaassanngilarput, kalaallinik orniginartuussappammi kalaaleqatitta aalisariutini angisuuni atorineqalernissaat sulissutigisariaqavipparput. Ullumikkut nunaqqatiginngisagut 300 mio missaannik aningaasanik annissuisutut taasinnaavagut, aalisariutini aquttuutikkatsigit, kalaallillu 1. Gradimik naammassinikut qaamiutut sulisillugit.

§37 aqutugalugu aperisoqarmat ilinniartitaanermut naalakkersuisup akisussaaffiattut aqumiut kalaalinngortinnissaat akissuteqaataavoq. Saniatigullu aalisariutininik inuttalersuisarneq 60%-iniik 90%-inngornissaa ukiormanna aallartisarneqassasoq Naalakkersuisunit oqaasertalerneqarnikuuvoq. Nunani allani allamiunik aquttoqarniarunik licensiminnik arsaarinnissuteqarnermik kinguneqartitsisoqartartoq.

Taamaammat aalisarnerup imarsiornerullu ilinniartitaanerup soqutiginarsarnissaanut aqutissat imaannaanngitsut erserput, kalaallinik salliutitsinngikkuttami kikkut naggataatigut aalisariutini sulerusussappat? Nunattami kaaviaartissinnaasai amerlanerpaartamiitsinniarutsigit nunaqqatigut atorluartussaavagut, allamiunngitsoq.

Taakku ilanngullugit ataatsimiititaliami suliarineqarnissaat Siumumiit inassutigerusupparput. Ersarissarneqassasut, qassit aalisariutini maanna Namminersorlutik Oqartussat pigisaanni kalaallit 1 gradimik ilinniarsimasut sulisorineqarpat, qassillu kalaallit nunaanneersuunngillat. Taakkulu aalisariutini inuttalersuineri inatsisissami ersarissaatitut atorineqassallutik.

Taamatut Siumumiit oqaaseqarluta Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuutaat taperserparput, siunnersuullu Kullooreqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu Ataatsimiititaliamut ingerlateqqillugu.

[Oqaaseqartoq, Najaaraq Møller, Siumut]